„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију,
а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. Л. Дунђерског, у дунавској улици бр. 15

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: ф. 12 или 30 дин.
на по године: ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

Број 134. У Новом Саду, у четвртак 12. (24.) новембра 1898. Година XIV.

Тужба краљу против саборског одбора.

Истина, топови нису пуцали, да огласе велики догађај, али овај се ипак зато збио. „Велика“ дела могу и у тишини да се догађају. Пред нама лежи фамозна „молбеница новосадске црквене скупштине“, која се у својој несвести толико заборавља, да је у тој „молбеници“ изишла и с тужбом пред краља, и тиме и нехотице послужила, да се може државна власт умешати у наше унутрашње автономне послове.

Наше је уверење, да своје унутрашње автономне послове имамо ми сами да расправљамо. У томе управо лежи значај и суштина автономије. Ми никад не смемо излазити из автономних граница, јер тиме подсецамо сами ону грану, на којој седимо.

Мађарска влада зато с толиким успехом врши трећу инстанцију у нашој автономији, што ми сами апелирамо на мађарску владу, и тиме чинимо, да нам се „Лојд“ исмева и да нам каже, како нисмо зрели за автономију, како у нас влада „неверoватна недисциплираност“, „недостатак оног непоколебивог правног осећаја, који се ћутећки покорава речи једног закона или одредби једне власти“ и т. д. То се у нас радило до сад из локалних размирица, из српскогината, или локалних интереса. Али ово је друкчије. Сад једна велика општина, која треба да је угледна, тера народну политику, мисли да добро ради, кад се обраћа на краља молбом, у којој се тужи саборски одбор.

Да-ли се збиља „тужи“? Ако коза лаже, рог не лаже, премда је за нас споредно, да-ли се „тужило“ или „молило“. **Онако против саборског одбора може се писати само сабору, али никад краљу, односно мађарској влади.** Саборскоме одбору је власт сабор, а код краља може се жалити само против владе и њених државних органа, против оних удара на нашу автономију, који долазе с поља.

Страшно је, да смо дотле дотерали, да најнижи орган у опште оптужује највиши орган. То сведочи о слабости оног организма, где се тако што може догодити. Али је најстрашније, да се с таким стварима обраћамо на самога краља.

Ми ћемо из „молбенице“ новосадске црквене општине, која је у засебној књижици штампана и по нашој вароши се бесплатно растурује, да испишемо само нека места, из којих се јасно види, како општина самом краљу тужи саборски одбор.

Одма у почетку молбенице каже се, како је садањи саборски одбор и после сабора од 1897. „продужио свој штетни рад“, па затим се од речи до речи ово каже:

„Тај штетни рад саборског одбора показује се у главноме у томе, што **не врши верно своје дужности**, што **не штити закон**, већ на против **подржава и ствара и сам незаконитост.**“

За тим се набраја, како саборски одбор „не врши своју дужност“, па се онда овако наставља: „тако исто садашњи саборски одбор и према осталим самоуправним властима поступа и управо **ствара незаконита стања.**

У најновије доба, у својој седници од 23. септембра о. г., донео је једно кобно решење, којим се **руши не само закон и многогодишња пракса, већ се и ствара и право расуло** у нашем народно-црквеном самоуправном животу, које ће од неизмерно злих последица бити по цео тај живот, **ако се таком раду садашњег саборског одбора што пре на пут не стане.**“

Дакле новосадска црквена општина каже пред лицем самог краља, да „раду садашњег саборског одбора треба што пре на пут да се стане.“

После тога се у тој „молбеници“ говори, како је горепоменутим решењем саборског одбора „поништена самоуправа наших епархија“, па се онда ово вели:

„Из овога се види, да га (т. ј. саборски одбор) при донашању тог решења **није руководио закон и право, већ друге побуде и разлози**“ и мало доцније наставља се овако:

„Када тако садашњи саборски одбор прекида редован рад епархије, **обара закон** и успоставља таке епархијске одборе, који су одавна престали функционисати, којима је престао мандат и који не уживају поверење своје епархије, онда није ни чудо, што се спрема расуло и сукоб на све стране, што је застао рад у епархијама, а **овако непоштовање закона од стране највише извршне власти**, мора произвести растројство и непоштовање закона на свима линијама.“

Питамо сваког човека, који мало зна мислити — зар ово није тужба против саборског одбора? Наравно у „молбеници“ на краља налази се и оптужба на саборски одбор. Шта наопако, зар може и бити горе оптужбе. него кад се каже за једно тело, да га у раду није „руководио закон и право, већ друге побуде и разлози“, кад се каже „да обара закон“, кад се каже „да не врши савесно своје дужности“ — питамо, шта може бити још нешто више и страшније?! То је управо **најтежа** оптужба, која се може подићи против једног тела. Од тог може бити страшније само оно, што је некад Јота писао мађарској влади против старог народњачког саборског одбора, да пуни своје џепове из народне касе...

Ми не ћемо да се упуштамо, у колико су основане ове тужбе против саборског одбора. Чак и то је споредно. **Али у интересу самосталности наше автономије, животних интереса нашег народа не сме се овако писати владару.** То је оно, што је за сад главно. Све то спада само пред сабор, као што је вршачка епархијска скупштина добро уочила и према томе решила.

У целој ствари и то је чудновато, што се овако неродољубиво ради, чини се атентат на нашу автономију, **па се ипак неће ништа постићи.** Бар да они, који тако раде, могу казати, да ће успети, па према оној језујитској изреци: „Цел освештава средства“, хоће да покажу успеха.

Но тога нема. Срамоте се општине, брука се наша народно-црквена автономија, а чека их потпуни пораз. Нама је стало до угледа наше автономије, иначе би добро било пустити их, да лупе главом о зид. Јер шта ће бити? Краљ ће све те молбенице послати барону Банфију. А шта ће Банфи радити? Бациће их у кошар! **Ми би могли своју главу заложити, да од таког рада неће бити никаквог успеха.** Међутим могло би се постићи само оно, што — нећемо. Кад би хтела влада да се умеша, она би само овако казала: „Какви сте ви, то видимо из тог, што се обраћате на нас против свог највишег органа; а какав је тај највиши орган, то видимо из вашег „писанија“ — не ваљате ни једни; не ваљате ни они горе, ни ви доле, ми ћемо вам направити „реда“. А кавав би био тај ред, то знамо.

Друго се ништа постићи неће. Општинама тек неће мађарска влада дати за право; то је више него сигурно. Е, па шта је онда?

Али тако се ради, кад партајска заслепљеност диктира рад. Већина бачке епархијске скупштине је насела већином са своје кривице, — и сад треба подићи и небо и пакао. Све треба да се тумбе окрене, јер та некадања већина не може да причека ни толико, да се нови избори сврше и нова епархијска скупштина састане. Цео рад у епархији треба да застане; успостављени школски одбор не сме радити; административни одбор и конзисторија, који од пређе постоје и који нису од саборског одбора ни успостављени, такођер не смеју радити; све, све, све треба порушити, треба „страјковати“ на свима линијама. Све мора застати, попови се не смеју попити, општине не смеју се контролирати, школе се морају затворити, јер епархијска већина умире без власти, није јој до чекања, па јој треба придржати грешну душу! О, да грдне себичности, о, да страшне заблуде!

Јест, кад не би ове ствари биле и сувише жалосне, биле би смешне, па би се морала писати сатира, како партајска себичност и властољубље може да заслепи. Грде кочијашки свакога, цео свет им је крив, јер су они били кратковиди, па су натрчали Ники Максимовићу, а нису слушали оне, који су их и пре скупштине и за време скупштине на добро упућивали и саветовали их, да се држе закона...

У својој огорчености и заслепљености већ су далеко забраздили: **порушили су већ плот наше народно-црквене автономије, који нас дели од мешања државне власти.** Последице овакова растројства могу бити врло кобне.

Ми чинимо своју дужност, кад опомињемо општине, да пазе шта раде. И сувише је велики улог, а да би била разумљива овака недостојна игра. Народ има других брига, а не да тера овакову политичку теревенку, која му троши његову отпорну снагу, што му у овом тешком времену треба за друге, озбиљније послове.

Ми рекосмо своје, а општине нека чине онако, како их Бог и памет уче. И сваки **народ** је сам своје среће ковач!

Ајакс.

Епархијска скупштина дијецезе вршачке.

(Од нашег извештача.)

Вршац, 7. новембра 1898.

У четвртак 5. о. м. одржана је ванредна епархијска скупштина, коју је административни одбор сазвао услед најновијег решења Саборског Одбора. На скупштини

ЛИСТАК.

Слепчево керче.

(Приповетка.)

— **Paul Aréne** —

— Господине, молим Вас, господине!...

Неко ме је чисто поплашеним гласом викао и ја се окренем на тај глас, па спазим где усред траве стоји неки старац па маше палицом.

— Опростите, господине, ја сам слеп. Има више него читав сат, како стојим на овом месту и Ви сте први, кога сам чуо да корача по шљунку.

Затим ме запита, да-ли ми је околица позната, и кад му одговорим да јесте, он ме замоли, да га одведем у уред, где се чувају отумарали пси без госе.

Не имађасмо далеко да идемо, а слепац ми је испричао успут, шта му се догодило.

Пошао је био, да тражи зараде (у Паризу има зараде нарочито и за слепца), а пратило га је његово псето, што је на великој врућини обесило језик па дахтало; кад је пролазио поред неке скромне крчме, паде му на ум да уђе унутра, да се мало освежи, јер се ту точило вино, што је бар нешто мирисом подсећало на грожђе, а не беше ни скупо. „Та и сиромах човек мора да ожедни, кад цео дан трчи од салаша до салаша по тој друмској прашини.“

На несрећу је он ту задремао, а неки неваљалци употребише му сан, да пресеку узицу на псу и да га одведу.

„Кад су га одвели, господине, морали су га одвести силом, јер ме то верно псето не би својевољно оставило, нити с њима пошло. Што је то било добро псето, господине! Ја сам га у шали звао Буриком (магаретом), кад год би се свадили, јер је био тврдоглав као какав човек, кад би себи уселио у главу, да ме некуд води, куд ни сам хтео да идем.

„Збиља је чувар друма“ — причао је он даље — „видео три сумњива човека, лоше одевена, по изгледу неке скитнице из предграђа, како су са церекањем, као после какве учињене пакости, вукла неко керче путем према вароши.“ Кад се старац нашао сам, почео је да очајава, а неки му возари из сажалења начинише места у коли. Чим је стигао у варош, почео је на све стране да распитује. Дознао је од света, да су заиста видели неко преплашено псето, без литара где трчи по улицама. По опису је морало бити то оно слепчево. Тако је он тражио своје магаре читава два дана, али га не нађе. Неки су му саветовали да се обрати на фуријеру. „Не знам шта је то, али ми изгледа, да ту затварају псе без госе. И они их тамо убију, разумете-ли, ако им се за 24 сата госа не јави; па сад, замислите, мога магарета нема још од јуче! Али Бурик је паметан; он не познаје никога осим мене, па, какав је окретан, неће се дати тако лако ухватити.“

Ми смо одмицали, а слепац је успут непрестано говорио и трудио се, да сам себе завара и збуни, али сам ја видео, да је у дну душе био потресен и узнемирен због судбине Бурикове.

Што смо се ближе приближивали нашој мети, бијаше му разговор све пунији брижна осећаја, а кад застадох, те рекох: „Ево нас“, а он сав пребледи.

Беше то немила нека зграда и њен изглед би кукавном слепцу, да ју је могао видети, још увећао очајање. Кроз мало двориште улазило се у неку округлу кулу, која је некада, без сумње, била један део каквог градића. На вратима беше написано црним словима: „Овде се чувају нађени пси.“ Пси, што су их овамо уводили, осећали би, тако рећи, да ће погинути.

Зазвонимо. Неки чиновник са обрубљеном капом отвори нам врата. Познаде ме ко сам, те беше веома учтив.

„Слепчево псето, ошишано до коже са кићанком на врх репа? Не, не могу да се сетим. Али можемо одмах видети. Не може човек да зна, толико их долазе! Наредбе су за псе од неког времена јако строге због беснила.“

И с осмехом одведе нас он у један угао од дворишта, где су за оградом од летава неколико нерекламованих несрећних паса чекали своју судбу. Кад им приђосмо, они ни не залајаше на нас, но су нас тужно и с ресигнацијом гледали благим, молећивим погледом.

Слепац вабну Бурика по имену, али се Бурик не одазва.

„Ето“, рече чиновник, „то су сви пси, што су похватани од јуче,“

„А они од прекјуче?“

„Ех, с њима смо већ свршили рачун, од јуче више не једу.“

Онда ће запитати слепац, не могући више одолети својој злој слутњи, а глас му дошао од узбуђења сасвим понизан:

„А би-ли дозволили да их видим? Да се уверим,... да није случајно?...“

„Ништа лакше нег' то, они су још ту; момак овог одељења задоцнио се, те му их још нисмо предали.“

У нашој на срамоту заосталој провинцији није се одомаћио још модерни начин, којим се убијају пси. Њих не загуше угљеним оксидом, но их убијају још и сад као и у старо добро време.

Свугде око те округле, сведене одаје беху

беше око 46 скупштинара и пошто је председавајући епископ отворио, дао је пре свега израза туге за големим губитком, који је смрћу племените краљице постигао премилостивог владара нашег и целу домовину.

Затим је перовођа г. М. Клицин саопштио закључак администрат. одбора, по коме би ова скупштина имала да заузме положај према решењу Саборског Одбора, да се од сада епархијске скупштине могу сазивати само по претходној дозволи Саборског Одбора. Епископ Гаврило предлаже: да се узме цело решење Саборског Одбора и односно бачке епархије у претрес, јер ће бити још и многих других повреда автономних одређења, против којих треба ова скупштина енергично да устане.

Скупштина се претвори у конференцију, која је до подне трајала. У конференцији као и после у скупштини беше дебата врло жива. Нарочито је епископ сваком приликом утицао и небројено пута својим познатим експекторацијама давао маха. Било је ту свачега, као н. пр. „Ја видим, господо, да немате куражи, да ударите на Саборски Одбор“ или: „Ваља да се одупремо насиљу тих дахија у Саборском Одбору“, услед чега је епископа упозорио један свештеник, да у Саб. Одбору седе и два епископа и да чудно изгледа кад тако један епископ квалификује Сабор Одбор. Даље је прогласио као клевету ону белешку у „Бранику“, као да његово држање иде на то, да проигра наше аутономне установе. (Ми смо на ово г. владици одшалили шалу у прошломе броју. — Ур. „Бр.“) Клео се, да је он вазда био најчвршћи чувар истих, да је у њега родољубље најчистије и тврдио је, да је он лане спојио народне странке у вршачкој дијецези, на што му је добачено: „Нисте ви то учинили, већ избори за Сабор, које сте ви онако руководили“. У опште му беше намера, да се најкрајње становиште заузме и од свештенства је очекивао, да буде све уз њега.

После дугог претреса, у коме су учествовали др. Божески, П. Јовановић и др. Гаћански с једне, а с друге стране др. Бр. Илијић, др. Сл. Милетић, парох Малушев и др., буду изнесена ова два предлога:

Предлог др. Бр. Илијића:

„Обзиром на решење високославног саборског одбора под бр. 6917/1684. ex 1898, које се односи на рад последње бачке епарх. скупштине и њезиних односних закључака; обзиром на то, да је високославни саборски одбор сходно извештају дра Нике Максимовића решио, да се епархијске скупштине могу сазивати уз нове изборе епархијског заступника по исказаној потреби и по претходном знању и одобрењу саборског одбора; обзиром на то, да по XIV. члану привременог уређења епархија од 29. маја 1871 год. дан избора заступника и рок састанка одређује надлежна епархијска адм. управа, а до уређења ове, дијецезан; обзиром на то, што малочас поменута одредба саборским устројством од 14. маја 1875. г. ван крепости није стављена, нити она са 22. односно 29 §-ом реченог саб. устројства у каквој опреци стоји; обзиром на то, да је саб. одбор овом својом одлуком просто незаконито поступио и себи и оно право присвојио, које му не припада, то према свему томе ова данашњег дана у ванредно седање сазвата епархијска скупштина ову резолуцију доноси:

1. Вршачка епарх. скупштина протестује против незаконите ингеренције високославног саб. одбора.

2. Обраћа се представком на високи црквено-народни сабор, молећи га, да речену саб. одбором нанесену повреду санира.

3. Умољава све остале епарх. скупштине, да и ове сличне представке високом сабору подаструу; и

4. Обраћа се молбом нашем узвишеном владару, Његовом Величанству Краљу Фрањи Јосифу I-вом, да ради уређења ових наших замршених одношаја сазив нашег црквено-народног сабора што скорије најмилостивије дозволи“.

Предлог др. М. Божеског:

„Епархијска скупштина вршачка, на своме ванредном састанку 5. (17.) новембра 1898. године, усљед решења саборског одбора, да се епархијске скупштине могу сазивати уз нове изборе епархијских заступника по исказаној потреби и по претходном знању и одобрењу саборског одбора, закључује: обратити се представком на српски народно-црквени сабор, да горње решење саборског одбора, на основу јасног наређења чл. XIV. епархијске уредбе од 1871. г. д., као незаконито, стави ван крепости“.

Уз овај предлог ишао је и додатак, ког је г. П. Јовановић поднео:

„и пошто саб. одбор присваја себи и право разрешења скупштина, да сабор протумачи, е дали по контролном праву саборски одбор има и право разрешења епархијских скупштина.“

Епископ је изнео на гласање прво предлог др. Илијића, ког је и он живо подупирао. На захтев др. Сл. Милетића било је гласање поименично и ма да је и већина свештеника (па и конз. бележник Јанковић) за тај предлог гласала, остао је ипак у мањини! Већина је усвојила предлог др. М. Божеског са додатком П. Јовановића, што је као закључак скупштински епископ и прогласио.

Како беше већ прошао 1 сат п. п., то председник прекине седницу и закаже продужење за $^1/_2$3 п. п.

У продуженој седници попуњена су нека упражњена места у појединим одсецима, и то овако: Ал. Милошевић, парох панчевачки, за конзисторију; Михајло Ракић, парох доловачки за административни одбор. За чланове административног одбора изабрани су Васа Стефановић, из Беле Цркве и др. Бранислав Станојевић, из Панчева.

За тим је дошао и последњи предмет на дневни ред. То беше молба вршачке срп. црквене општине, да јој се из епарх. фонда, односно путем прореза на сву епархију, даде годишња припомоћ од ф. 3000. за издржавање њихових школа. Вршачки представници живо се заузеше, да се тој молби одмах одговори, док је П. Јовановић заступао закључак пленарне седнице, да се у свези са овим питањем узме у озбиљан претрес питање свију срп. вероисповедних школа у целој епархији и да се по датом напутку и по за то већ изаслатој комисији приберу нужни податци, на основу којих би онда цело питање проучили и покушали да нађемо начина да се општим жртвама, па ма то и с напором било, свима школама у епархији опстанак обезбеди. Како је већ касно било и многи скупштинари са стране поодлазише, то је молба вршачке општине — за коју је свега 18 поименично гласало — као већином гласова усвојена.

—ћ.

по зидовима клинци, на њима је висило једно по тестета паса, обешених узицом о врат.

Један сунчани зрачак провирио кроз рупицу у зиду, али танак, и сјајан као каква усијана гвоздена шипка. Тај зрачак чисто позлаћиваше камени под још црвен и неопран од крви, па увеличаваше грозу овог страшног призора.

Мени се чисто смучи, те повучем слепца напоље:

„Хајдемоте, нема овде вашег Бурика“.

Али слепац одговори, да сумња и да хоће, да се са̂м увери.

Полако, уздрхталим рукама поче пипати лешине редом, једну за другом. Покаткад би застао, кад би му се учинило, да је познао Бурика.

Код треће лешине, — беше то нека кудрава пудла — видех га, где задрхта, па се ћутке одаде наново своме испитивању.

Али пошто га је боље попипао, смири се, па рече: „Здраво сам се био поплашио. Овај је врло налик на њега, али није он“.

Затим, кад беше дошао до последњег, рече одахнувши:

„Ви сте красни људи, хвала Вам! Видител’, не бих могао целу ноћ ока склопити, кад бих могао и помислити, да је Бурик овако свршио. Него ако сад доведу какву пудлу, па то буде Бурик, нећете је убити јелте, јер сам је већ у напред огласио“.

Чиновник обећа и рече:

„Имате права да сваки дан овамо дођете, ако хоћете. Нег’ знате шта? Ја бих вам саветовао да причекате. Сунце залази и кола са данашњим ловом тек што нису дошла“.

И имао је право. Одмах затим дођоше кола, а оглашавало их је већ издалека грдно звонце; иза решетке на вратима настаде за час концерат од ужасна урлања и лајања. Два човека носила су омче и жице.

Кад дођоше кола, у дворишту до оне преграде за псе, спустише ови даску, али апсеници пси, као да су се злу довијали, не хтедоше да изађу.

„Буриче, јеси-ли ту?“ рече слепац лагано.

Једно псето скочи са радосном циком.

„Ах, Буриче, ах, глупаче један, и ти да се даш ухватити!“

Буриков врат беше опет за час у омчи, али он је без обзира на то почео да лиже руке, што су га миловале.

Док сам кришом плаћао откупнину, чујем слепца, како радосно виче:

„Хајде, Буриче, хајде напред, па држи непрестано само десно, тамо према салашима и што даље од ове вароши, где људи вешају псе“.

С француског превела

Мила.

Велики скандал у угарском сабору.

Од како је наступила уставна ера у Угарској, још није било онаког чуда и скандала у угарској заступничкој кући, какав се догодио у седници од понедељника, 9. (21.) о. м. У тој седници је требала отпочети расправа о индемнитету, али пре дневног реда устаде Кошутовац Људевит Хенталер, који себе иначе сматра за патентирана познаваоца догађаја од год. 1848.—49., те помоћу историског дела Михајла Хорвата стаде доказивати, да је генерал Хенци заиста био издајица и да је погазио своју поштену реч и заклетву. По себи се разуме, да министар барон Фејервари није хтео Хенталеру да остане дужан, већ је устао да му одговори. Фејервари је војник од пете до главе и онда, кад говори иза министарског стола у парламенту. Већ сам онај његов одрешити, често хумористични тон у говору вређа опозиционаре, а у овом случају, кад су Кошутовци били тако раздражени, вређао их је и сам поносити, иркосни изглед генерала Фејерварија, који је бранио Хенција.

Све је лепо ишло донекле, док Фејервари није рекао, да је „Хенција везивала поштена реч само дотле, док су Мађари били у Будиму.“ Ужасну галаму подиже опозиција на те речи. Највеће погрде летиле су са опозиционих скамија Фејерварију, док неко не спомену опет „гажење поштене речи.“

— Нека ми нико не даје лекције о части од те странке, која нарушава част и бојкотира! — викну барон Фејервари сав црвен у лицу од гнева.

Настаде за часак тајац, па онда плану сва опозиција. Као један човек скочи цела левица и крајња левица на ноге, бурно питајући: „Ко је то? Кога је мислио?“ — „Ту странку тамо!“ — одговори Фејервари, показујући на народну (Апоњијеву) странку. Министар је ту пишанио на држање Апоњијеве странке, кад га је напао бивши министарски саветник Кашић. Не да се описати галама, која је сад настала! Опозиција је викала, ударала песницама о скамије, а Иванка је тако ударао једним увезаним примерком кућевног реда о скамију, да је овај за час постао салата. На несрећу у председничкој столици није седео енергични Силађи, него нови потпредседник Коломан Кардош, који се нашао у небраном грожђу. Тек кад му је Банфи саветовао, да прекине седницу на пô сахата, учини то неспретни Кардош. После тог времена седница буде опет отворена; министар Фејервари стоји на свом месту, врти брк и чека да продужи свој говор. Но тек што проговори: „Славни Саборе“, а бура на ново поче. Сад је опозиција и ногама добовала, лупала парчетима дрвета о скамије, — једном речи паклена ларма, из које се час-по чули оштри крици:

— Напоље! Аустриски најамник! Abzug! Hinaus! Нека моли за опроштење!

— Ја да молим за опроштење? Никада! Ја нисам човек који моли за опроштење! — енергично одговори министар.

То беше зејтин на ватру. Као оркан, тако се подиже сад вика и лупа. Председник мораде и опет прекидати седницу, и то је чинио свега десет пута. Кад год је Фејервари хтео да говори, загрми наново вика, добовање, а кад Полоњи стаде звиждати у звиждољку, скандал достиже врхунац. Одма се нађе пуно њих, који на врат на нос набавише звиждољке, и сад се отпоче права мачија музика. И галерије, на којима беше пуно универзитетлија, допуњаваху овај „концерат“, који је трајао до поноћи, тако да је ова „седница“ била толико дугачка, да јој је по трајању (а и по каквоћи) тешко равне у новијој историји угарског сабора: трајала је пуних $12^1/_2$ сахати, те се разишла не свршивши ништа, а оставивши једну грдну љагу на мађарском парламентаризму Наиме, при завршетку неко од посланика опозиционих отпоче певати у саборници Кошутову песму! Није требало више: одма се нађе браће међу опозиционим посланицима и на галеријама, који то прихватише, и тако је у саборници три пут отпевана Кошутова песма, а од званичника заступничке куће нико се није ни макао, да тај грдни скандал спречи. Све, што је учињено, учинио је министар унутрашњих дела Десидерије Перцел, који је у фоаје-у са стиснутим песницама викао: „Даћу ја њима певати Кошутову ноту!“ Али на тој претњи ће канда и остати, јер какве су код нас прилике, данас је министар полиције енергичан само кад треба тући у главу немађарске народности, а кад се овако беспримерно гази парламентаризам, онда се и министар и његови органи ограничавају на претње, јер против Мађара, ма они и овака чуда чинили, не сме он ни прстом да макне.

Владини листови се јако уплашили. У свом страху досетише се, да употребе стари, отрцани свој начин за застрашивање опозиције. Владин прапорац „Пестер Лојд“ се сети Тисине тактике. „Ту су немађарске народности, дај да њима застрашимо опозицију!“ — паде на памет чивутском Мардохеју у „Лојдовој“ палати. „Шта ће бити, ако Румуни, користећи се овим приликама у парламенту, пошљу у њ’ једно тридесет посланика?“ — пита „П. Лојд“ мађарску опозицију. Дакле није опасност по угарски устав и парламентаризам то, што мађарска опозиција прави чуда и пева Кошутову ноту у сабору, него је — по чивутској логици — опасност у томе, ако немађарске народности пошаљу своје заступнике у угарски сабор!

То ћемо добро запамтити, и подсетићемо „П. Лојд“ и његове другове на те његове речи онда, кад буду доказивали, да Немађарима у Угарској нико не крати да бирају своје заступнике у сабор. У тим речима „Лојдовим“ је јасно признање, да у Угарској немађарске народности не уживају равноправност.

* * *

Колико нам простор листа допушта, донећемо извештај, како је текла та скандалозна седница.

Пре дневног реда

Љ. **Хенталер,** полемишући с домобранским министром, позива се на живе сведоке, генерала Морица Перцела, пуковника Николу Перцела, подмаршала Ервеста Холана и генерала Гелића, који могу доказати, да је Хенци био издајица Затим чита читава поглавља из Михаила Хорвата у доказ својој тврдњи. Вели, да Мађарима већ и зато не треба Хенцијев споменик, што он представља онај систем, против кога се Угарска бори већ 350 година.

Љ. **Холо** и Карло **Салађи** изјављују, да влада неће дотле имати мира и да ће се против ње водити најогорченија борба, док год ова не доведе ствар са Хенцијевим спомеником онако у ред, како ваља

Гроф Алберт **Апоњи** замера влади, а поглавито Банфију, што је својом непажњом и нетактичношћу у Хенцијевој афери довела у сукоб осећаје Мађара и краља.

Министар барон **Фејервари**: Сл. Саборе! (Вика. Чујмо! с деснице. Вика на крајњој левици: Чујмо Банфија! Чујмо одговорног уредника! Нека говори Десидерије Хенци! Председник звони.) Могу ја чекати, имам и добар глас. (Фр. **Рого**: Знамо, шта ћете говорити! — Никола **Барта**: Шмарн!) Хоћу да рефлектирам и да изнесем своје мишљење, онако, како ми је уверење. Да-ли је то умесно или не... (Вика на левици: То је „вуршт“! Смеј.)... то ће господа оценити, а ја га сматрам за умесно, а ви га слободно можете држати за неумесно. Ја ћу своје мишљење изрећи, црпећи из аката. Пре свега позитивно знам смисао наредбе ратног министра. (Вика на левици: Чујмо Кригхамера!) Кригхамера нећете чути, јер је у Далмацији (Смеј.)

Љ. **Хенталер**: И то је због големе невоље у Далмацији!

Мин. барон **Фејервари**; И то ћу казати, зашто је тамо. Пати од инфлуенце, па су га лекари послали онамо на 8—10 дана. То изјављујем ради умирења господе. (Велики смеј на десници.) — Нико није узео објективно ствар са Хенцијевим спомеником. А и ондашњи људи и писци били су под утиском страсти, па не могу ондашњим податцима безусловно веровати. Хенцију се замера, што је на своју поштену реч остављен на слободној нози у Будиму, а после се пријавио Аустријанцима и примио службу. Да су онда хтели да Хенци не служи даље, однели би га са собом Него врло је природно, да поштена реч.. (Вика на левици: Јели Хенци био издајица или не, о томе говорите! — Чујмо! чујмо! на десници.)... да дејство поштене речи у том делу може трајати само дотле, док су Мађари били у Будиму. (Немир, дуготрајна вика на левици. Председник непрестано звони.) На ту моју скромну изјаву... (Непрестана велика вика на левици. Десница из свег грла виче: Чујмо! Чујмо!)... заиста не разумем ову вику. (Непрестана галама.) Од куд знају господа... (Грдна вика на левици.) Немојте ми давати лекције о части баш од стране оне странке, која руши част и бојкотира! (Бурна вика на левици и крајњој левици: Ко је то? Која је то странка?) Кад хоћете, казаћу! Ви! Хоћете-ли још више? (Опозиција скочи са својих места. Непрестана бурна вика: То се не сме казати! — Председник непрестано звони.)

Полоњи председнику: Упутите министра на ред! (Вика с левице: Напоље с њим! — С десније: Чујмо! чујмо! — С левице: Овде он неће говорити!)

Сад почеше урлати и добовати. Вође опозиције стадоше купити потписе за тајну седницу. Владина странка се у групама искупи у сред саборнице, вичући: Чујмо министра! — Опозиција је на то одговарала буком: Напоље с њим! — Од галаме није се ни председниково звонце могло да чује. Тек се видело, да је председник напустио своје место: Седница је била прекинута.

После одмора

Министар барон **Фејервари** је опет хтео да говори. Али опозиција му не даде ни прословити, довикујући му:

— Напоље, аустријски најамниче, аустријска слуго! Hinaus!

— Свему има граница! викала је владина странка.

Председник опет прекиде седницу на пô сахата. — Кад је наново отворена, заиште **Хоран ки** реч к пословнику. (Владина странка бурно виче: Не дамо!) — У исти мах стоји на свом месту и мин. **Фејервари**, али ни он не може да дође до речи. — **Председник** прекида седницу на један сахат.

Већ је било $^3/_4$3 с. после подне. Упалише гасне светиљке, а на министарске столове метнуше упаљене свеће. Кроз стаклени кров се видела јесења магла и беличаста светлост, што се мешала са суморним осветљењем у саборници, у којој се таласале узрујане групе. — Кад је **председник** опет отворио седницу, наста такова галама, да су председнику уши заглунуле. Опозиција никако није хтела да допусти, да Фејервари говори.

Лупање ногама и рукама и вика не беше још тако страшно, док се не умешаше и оштри звуци звиждољака. Геза Полоњи, Људевит Холо, Фрања Бузат, Бела Кубик, Стеван Раковски, и још једно 20 њих набавили су звиждољке, у које су из све снаге дували! Паклена ларма! Један је сребрним свећњаком као помаман ударао по скамији. Не остаде ништа друго, него прекинути седницу опет на један сахат.

Око 11 сахати се опозиција опет искупила, бурно захтевајући, да се отвори седница.

— Молимо председника! Бирајмо га, ако га нема, — викала је опозиција.

— Свињарија је, да још не отварају седницу, — секундираху други.

На скоро затим уђоше Банфи и Фејервари, праћени владиним заступницима, а дочекани подругљивим усклицима од опозиције, виком и писком звиждољака. Фејервари сад није остао стојећки, већ седе, на што се вика и звиждање мало уталожи. — **Председник**, отворивши седницу, изјави, да заказује за сутра у 12 сахати, у подне, продужење данашње расправе.

Сад левица стаде викати „éljen!“, а с њом и галерија. Уз то се непрестано чули узвици: Доле с Фејерваријом! Доле с Банфијом! Hoch Банфи! и т. д. Демонстрација је трајала бар пô сахата, док неко не запева Кошутову песму. Опозициони посланици прихватише ту песму, а тако исто и галерија; тако су три пут отпевали Кошутову песму у саборници, па су онда, још једнако певајући, изишли на сокак.

Полиција је за време ове бурне седнице затворила све приступе заступничкој кући и пропуштала је само оне, који су добили улазницу. Но многе су увели опозициони посланици, стога су галерије и биле препуне.

Нови Сад, 11. новембра 1898.

— **Треба то штедити!** Ми смо дуго лупали главу о томе, зашто господа нису чекала с граваминалном адресом на краља, док се не реши представка саборских посланика, па ако би представка била одбијена, онда би сами посланици послали граваминалну адресу и употребили онај материјал, који је сад употребљен за молбеницу новосадске црквене скупштине. Тако је закључено и на конференцији саборских посланика. На што је било — као што рече један угледан родољуб из Загреба у прошлом броју „Браника“ — то „утркивање“? Ми мислимо, да је то било из штедње — да „не иде у штету.“ Ваљда мисле — разуме се без основа —, да неће доћи до посланичке граваминалне адресе. То је од прилике као оно што ради добра газдарица у кући: Тата начини капут. Кад му више не треба, онда се првенцу сину од татина капута начини „шпенцл“, а кад и овај изда, онда се татином мезимчету направи — лопта, да се дете игра. Тек материја до краја не сме ићи у штету. Тако и овде: Кад не може одма да буде граваминална адреса, онда треба општине да праве „молбенице“, ма и на штету народне ствари и оних народних права, која су посланици својом представком узели у одбрану. За Бога, штета би била за толику мудрост да се у залуд просипа, да пропадне! А ако и са општинама не буде ишло? Онда ће се отуд правити лопта за матору и брадату дечурлију; измислиће се нешто друго. Треба то штедити!

— **Како би изгледала такова „слога“?** У вршачком „Српству“ читамо после вршачке епархијске скупштине ово:

„Тако то бива, кад се већина наше епархијске скупштине није хтела да споразуме са мањином, него је радила онако, како јој је „Браник“ саветовао.“

Оно већина епархијске скупштине вршачке радила је по својој памети и по свом уверењу, како она мисли да је боље; али рецимо нека је и тако. Дакле већина те скупштине не треба да слуша савете „Браникове“, већ треба — не да се споразуме — већ управо да слуша мањину. Тако то треба да буде тамо, где су радикали у мањини, и то наравно треба да буде у интересу слоге.

А где су у већини? Шта тамо раде? Како треба тамо да буде? У бачкој епархијској скупштини били су радикали у већини, па ту су они хтели да згазе либерале зацело и опет у интересу слоге.

Бога ми, с таком слогом либерали би прошли као онај Чуружанин, кад се рвао са својим другом, па се после хвалио, како је текло рвање и како је он прошао: „Час ја доле, а он горе; час он горе, а ја доле!“ Тек Чуружанин увек — „доле“, и опет беше све лепо и красно.

Тиме треба да се задовоље и либерали: Били у већини или у мањини, увек мора бити оно, што хоће и мисле радикали. Где су либерали у већини, нека слушају радикалну мањину; где су радикали у већини, ту нека хватају либерале за гушу, а све у славу слоге! Заиста би то било дивно: права политичка идила! То би била слога, да је више не роди мајка.

Политички преглед

— **Угарски сабор.** После буре наступила је јуче, 10. (22.) о. м., тишина у заступничкој кући. То се има благодарити само ванредној вештини Д. Силађија, који је председавао у јучерашњој седници. Председник је пре свега подсетио на жалосне догађаје у прошлој седници, па је споменуо, да је министар зато употребио увредљив израз за народну странку, што је мислио, да је чуо, е му је с те стране довикнуто: „О части немојте Ви говорити!“ Пита се, да-ли су те увредљиве речи пале; нека се јави онај, који је то викнуо. „То нико није казао!“, одговорише у глас Апоњијевци. Сад председник даде реч Фејерварију, који изјави, да је чуо оне увредљиве речи: „Немојте Ви о части говорити!“ То човек, који има осећаја, који се може осврнути на дугачку каријеру, не може мирно отрпети. Кад пак они, који су за то најкомпетентнији, изјављују, да то нису казали, онда он изјављује, да је рђаво чуо, и моли, да народна странка сматра његове речи као да нису ни изречене. — Тиме је ова ствар изглађена, и Фејервари је сасвим мирно могао довршити свој говор о Хенцијеву споменику. Вели, да треба поштовати осећаје других, и једном скинути с дневног реда ову ствар. — Сад се подиже опет заступник Холо, да протестира против насиља које је полиција извршила исто пре подне над ђацима. — Министар унутр. дела Перцел вели, да ђаци нису баш невини, и да су енергичније мере потребне. Што се тиче претходних полицијских мера пред саборницом, вели министар, да су те такође потребне, јер се после јучерашњих догађаја, којима нема примера у историји сабора, не зна, шта се данас може догодити. — На то скочише Иванка, Јушт и Барта, који у тим речима Перцеловим нађоше увреду, и викаху: „Министра треба упутити на ред! Нек' моли за опроштење!“ — Бадава се Перцел правдао, да је говорио само о догађајима, опозиција је тврдила, да је он вређао посланике и остала је при свом захтеву. — Једва их је Силађи умирио изјавом, да ће прегледати стенографски записник, па ће онда сутра чинити, што треба. — Седница је завршена у $2^1/_2$ сахата после подне.

— **Нагодба с Хрватском.** Угарски министар финансија поднео је у седници заступничке куће од 9. (21.) о. м. законски предлог о продужењу погодбе, која је год. 1889. учињена са Хрватском и Славонијом. Као узрок тог продужења наводи се, да продужење, учињено већ на једну годину, крајем 1898. истиче и лане се мислило, да се преговори, који се имају повести с Хрватском и Славонијом, могу у току ове године довршити. Но претходни послови и студије требаху више времена. Уједно не би било пробитачно, да се преговори, који се имају повести с Хрватском и Славонијом, могу у току ове године довршити. Но претходни послови и студије требаху више времена. Уједно не би било пробитачно, да се баш сада ствара с Хрватском нова финансијална нагодба, док тамо влада садашње прелазно стање у погледу једног важног финансијског момента, потрошарине. Најпосле су претходни послови за реформу директне порезе толико напредовали, да ће се законски предлог о томе по свој прилици моћи већ идуће године поднети. Дејства те реформе морају се такође узети у обзир при склапању финансијалне нагодбе. Из тих узрока се дејство садашње финансијалне нагодбе са Хрватском мора протегнути још на годину дана.

— **Црна Гора.** Црногорско племе Бјелопавлићи славило је о Петковачи о. г. своје крсно име. Кнез Никола, боравећи на Крушевцу, кренуо се са престолонаследником Данилом на Орју Луку, да честита крсно име свом јуначком племену. Кнез је на гозби код бјелопавлићког војводе Бошковића изјавио у разговору с главарима, да ће успоставити гарду од четири хиљаде момака. Кад се чуло за ту одлуку господареву, настало је у народу велико одушевљење. У ту гарду, која је пре неколико година укинута, кнез је одма примио неколико наочитих Бјелопавлића.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 11. новембра 1898.

— **Епархијски школски одбор бачке дијецезе** имао је данас своју редовну седницу. Ово је прва седница поновоуспостављеног епархијског школског одбора. Председавао је митрополитско-патријаршески мандатар г. Анатолије Јанковић, перо је водио привремени бележник г. Јован Вујин, а реферирао је предмете привремени заменик референтски г. А. Јорговић Присутни су били осим четворице сви чланови. На дневном реду је било 99 предмета; а на првом месту се прочитао акт, којим се на управу поставља до даље наредбе високопречасни г. Анатолије, архимандрит ковиљски, за митрополитско-патријаршеског мандатара; за тим је читано саопштење епархиског административног одбора бачког, да је Саборски Одбор распустио последњу епархиску скупштину због незаконитог састава њеног и уништио све њене закључке, те уједно разрешио и избор чланова овог епархијског одбора и поставио пређашње стање од пре ове последње епархијске скупштине, те тим поводом успоставио и овај данашњи одбор у крепост. Пошто се то прочитало, предложио је г. А. Пајевић, да се пређе на дневни ред уз изјаву: „Знајући како нас је потоња епархиска скупштина разрешила ове почасне службе и изабрала друге чланове на наша места, да продуже рад у овом одбору; знајући, даље, како је за тим наша виша аутономна власт — Саборски Одбор — као што чусмо, уништио те изборе: то да се не би огрешили о своју родољубиву дужност, прихваћамо се послова, који ваља да теку својим непрекидним током на корист наших вероисповедних школа у епархији бачкој.“ Ова се изјава једногласно усвојила, у записник увела и потом се прешло на решавање осталих предмета, међу којима је било дописа од кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, дописа од Народно-црквеног Школског Савета и управних школских одбора бачке жупаније, односећих се поглавито на допуне учитељских квинквенала, оправке школских здања и т. д. Позив министарства, да се у будуће слави по школама као феријалан дан сваке године дан пок. Краљице Јелисавете 7. (19.) новембра, уступљен је Народно-црквеном Школском Савету, да пропише за наше школе једнообразну прославу. Остали предмети тицали се потврде изабраних учитеља, достављања декрета потврђеним учитељима. Неке дисциплинарне ствари уступљене су дисциплинарном одбору на претходно решење. Саслушан је извештај привременог епархиског школског референта о школама, које је обишао ове јесени и издата су нужна упутства општинама и учитељима, да се поправе недостатци у раду учитеља и општинских дужности на зградама и училима.

— **Освећење храма.** Пишу нам из Опатовца: „И наше мало место, које броји једва до 300 житеља православне вере, доживело је о Ђурђицу, дне 3 (15.) новембра, једну од највећих свечаности — освећење храма. Мало нас је, али смо се сложили, приносећи сваки своје зрно, те своју већ опалу цркву поновисмо. Једва чекасмо, да нам се црква освети, па и дочекасмо на Ђурђиц 3. (15.) новембра. Слава та остаће дубоко утиснута у души и малом и великом и странцу и госту, јер нам је осветио нашу цркву, наш извор мира и братске љубави, г. Теофан Косовац игуман манастира Привине Главе, који је колико својим светим чинодејством толико и својим љупким речима знао побудити у народу љубав према Богу, љубав према православљу и Српству своме. Г. игуман повео је собом још два јеромонаха, те с њима и г.г. Љубомиром Ракићем, свештеником беркасовачким, и Стеваном Дејановићем, парохом миклушевачким, обавио освећење храма. Црква је била пуна народа, а било је и много гостију“.

— **Последице празноверице.** Из Слатине у Хрватској пишу осечкој „Драви“: „Прошле суботе ухапсили су жандарми бабу врачару из Бежаније, која је целом овом крају позната под именом „света Мара“. Дошла је у село Медници, да „благослови“ бунар. Сељаци су јој за то платили 25 фор., тобож у име путнога трошка. „Света Мара“ је мршава жена од својих 40 година, а у наручју носи мало дете. Сељаци се скупљају око ње и слушају глупости, које им она прича. Кад су је жандарми довели у Слатину, скупило се много светине пред општинском судницом. Но светина је била мирна, јер је тврдо уверена, да Мара сваку браву отвара без кључа, те да ће из хапсане изићи здрава и весела. Местни свештеник Свилар говорио је народу и разложио му, да је мара очито луда жена, која болује од религиозног лудила, те не зна црквене прописе. Људи су јој доносили разна јела, али она није хтела ништа примити, говорећи да јој не треба ништа друго до хлеба и воде. У недељу опет се скупљао народ пред општинском кућом и на жел. станици, јер су жандарми спроводили Мару. Светина је викала и претила, а један сељак из Лишћине ударио је једног жандарма по глави. На то наста опште комешање. И покрај отпора светине, жандарми ухватише дотичног сељака, али светина вичући „Сложно сви!“ навали и ослободи ухваћеног Лишћанца. Међу тим воз је одјурио, а с њим и Мара у пратњи општинског стражара, који ју је терао у Грубишино поље, одакле је и она. Парох Гибараш из Мединаца пријавио је ствар котарској власти. Али његови парохијани нису му због тога дали да уђе у цркву и да врши службу божју.“

— **Народни добротвор.** „Србобрану“ пишу из Пакраца: 2. новембра сарањен је овде Стево Радичевић, честити обртник, који је постао први добротвор срп. црквеној опћини пакрачкој, оставивши јој са насљедницом му Маријом Плавшић пет хиљада фор. Срп. црквн. опћина је овим добила први легат, којим ће руковати у прилог својих интереса. Како је иначе покојник био поштован, то се на сахрану слегао многобројни свет све три вере овде, а беше и са стране гостију, да отпрате доброг Стеву до вечне куће. Опело је одржано у катедрали, на ком су служили: прото А. Зорчић, свештеници Ј. Константиновић, Д. Бришић, М. Витас и протођакон Милорад Рајић. Новог добротвора срп. опћине су пратили ученици учит. школе са свима наставницима. На опелу је говорио прото Зорчић леп и достојан опроштајни говор. Покојнику, који се у млађим годинама већ истакао као велик поборник Српства, кога се сећа стварно и на крају свога живота, нека је вечан спомен у Српству!

— **Верење.** Како нам јављају из Турског Бечеја, верио се тамошњи млади лекар г. др. Љубомир Павловић, посланик на српском народно-црквеном сабору, са гђцом Зорком Телечановом из Арада. — Честитамо вереницима и желимо им сваку срећу!

— **Србима, школованим економима!** У краљевини Србији донесени су закони, којима ће се унапређење пољске привреде (економије) кренути поузданим правцем. По њима се заводи установа државних економа, који имају задатак, да то унапређење руководе. Мимо то, у свакоме срезу — којих има 79 — заводе се сресни расадници воћа, лозе и осталога кориснога дрвећа и шибља, а у сваком округу — којих има 15 — по једна пољопривредна станица (угледно имање) са практичном пољопривредном школом. За извршење свих закона потребно је много стручног особља, доста стручно школованих људи, а на име: економа, који су свршили средњу или вишу пољопривредну школу и који су поред тога прибавили довољно (1 до 2 године) праксе на каквом рационално уређеном имању. Тако спремних људи у Србији нема у довољном броју. С тога је дужност Срба изван краљевине, где год их има, који имају споменуте квалификације, да попуне број потребног стручног особља у Србији, у толико пре, што су такови стручњаци врло добро награђени. Плата државних економа варира од 1500 до 5000 динара годишње, а уз то имају: бесплатан стан, огрев и подвоз за путовање по територији. По Правилницима, који су израђени за извршење закона, државни економи имају поглавиту дужност: да буду путни економни учитељи и да управљају сресним расадницима, — односно окружним пољопривредним станицама. Заиста, дужности и благородне и корисне. С тога, вршећи дужност родољуба српских, свраћамо пажњу свима Србима, школованим економима, да потпомогну краљевину Србију у извршењу њеногa економног програма и да се час пре својим молбеницима пријаве Срп. Краљ. Министарству Народне Привреде (Београд, Serbie), приложивши овима оригиналне сведоџбе: о свршеним пољопривредним школама, о пракси и остале документе, који се односе на стручну спрему. Извештени смо, да ће се нашим Србима кандидатима, који имају потпуну спрему теоријску и који се одликују јаком праксом дати првенства. С тога нека се пожуре. Ми им желимо срећан пут и пратила их најлепша срећа и напредак у новој им отаџбини!

— **Беседу с игранком** приређује румско српско певачко друштво 14. (26.) новембра 1898.

у дворани код „зеленог венца“. Програм: I. део. 1. Д. Јенко „Тебе Бога хвалим“ мешовити збор. 2. Б. Радичевић „Драги“ декламује гђица Персида Симоновић. 3. Н. Балфи арија из опере „Falüstaff“ свира ватрогасна гласба. 4. М. Топаловић „Ој облаци“ мешовити збор. 5. Х. Дубек „Свет ће читат' песме..“ женски збор уз пратњу хармонијума. 6. К. Чижек „Потпури срп. народ. песама“ свира ватрогас. гласба. 7. Ј. Хавлач „Анђео Срба“ мешовити збор. 8. С. Мокрањац „Песме са Косова“ мешовити збор. II. део: игранка.

Новости са стране.

— **Демострације у Будимпешти.** Због догађаја у оној дугачкој седници угарског сабора од понедељника било је јуче великих демонстрација у Будимпешти. Демонстранти су били већином ђаци, којима се прудружио улички олош. Јака одељења полиције продрла су у двориште политехнике, где беше центрум демонстрација. Један техничар је опасно рањен сабљом по глави; многи су ухапшени.

— **Кажњен капетан.** Ове године се у Чешкој при контролним смотрама више пута догађало, да Чеси резервисте нису хтели да се на прозивање одазову са „hier“, него са чешким „зде“. Капетан у 75. пешадиском пуку Јован Визнер, да би избегао то, наредио је при контролним смотрама у Табору, Собјеславу и Младој Вошици, да сваки прозвати само ступи напоље и преда своју књижицу без икаква јављања. Ратно министарство је сада издало на све корпусне команде наредбу, у којој се каже, да се војници при сваком службеном прозивању без изузетка имају јављати само службеним језиком са „hier“, и да се друкчији одговор коси с редом и као непослушност има се казнити. „Према томе, — вели се у наредби — била је дужност капетана Визнера, да при контролним смотрама настојава, да се војници јављају на службеном (немачком) језику и требао је поступити против оних, који су се огрешили о тај пропис. Таким поступањем својим показао је споменути капетан слабост, која понижава војнички ауторитет, и потпуну оскудицу енергије. Ратно министарство је стога наредило, да капетан Визнер због свог некоректног понашања у служби од своје претпостављене власти буде сходно кажњен и да пуковнијска команда тај случај његове слабости и оскудице енергије својим путем уврсти у његову квалификациону листу“. — И тако сиромах капетан мора да искија због језичке борбе између Чеха и Немаца.

— **Откриће Барошева споменика.** У недељу, 8. (20.) о. м., свечано је откривен у Будимпешти споменик покојном угарском министру трговине Гаврилу Барошу. Открићу споменика присуствовали су сви министри, многе корпорације, одлична лица и силан свет, који је прекрилио сав широки простор пред источним колодвором, пред којим се подиже споменик. Први је говорио председник одбора за споменик, барон Фридрих Подманицки, па заступник на угарском сабору Коломан Бразаји, председник извршног одбора, па министар трговине барон Данијел. Сви су говорници износили велике заслуге Барошеве. На свечаности тој присуствовала је и стара мати Барошева са његовом удовицом, децом и родбином; за њих беше подигнут нарочити шатор. За време министрова говора пао је застор са споменика, и указа се импозантна тучана појава „гвозденог министра“, како су звали Бароша још за живота му. Споменик, који је израдио вајар Антоније Сечи, приказује Бароша у натприродној величини у простом грађанском оделу, десном се руком наслонио на парче стене, а десном ногом је мало иступио. Своје силне груди је испупчио, а главу мало завалио натраг, — тако је уметник хтео да изрази ону силну вољу, која је карактерисала Бароша. Лик, који показује чист словенски тип, врло је добро погођен.

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 10. новембра. Ректор будимпештанског свеучилишта издао је наредбу на ђаке, у којој се наређује затварање свеучилишта на неизвесно време.

Беч, 10. новембра. У заступничкој кући се данас рашчуло, да је оставка ратног министра, генерала Кригхамера, свршена ствар.

Београд, 10. новембра. Јесење заседање Народне Скупштине отвориће се 12. (24.) о. м. у Нишу.

Лондон, 10. новембра. Из Пекинга се јавља овамо, да је кинеском цару опет горе. Не може да иде без туђе помоћи. Мисли се, да му је крај већ близу.

Париз, 10. новембра. Данас је касациони суд преслушао у Драјфусовој парници генерале Боадефра и Гонза.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Браника“.

Ириг, 11. новембра. **Црквена скупштина иришка није се придружила молбеници новосадске црквене општине**, но је само упутила тај предмет црквеном одбору на проучење. Брзојав „Заставин“ о томе неистинит.

Председништво
црквене општине.

* * *

Будимпешта, 11. новембра. Данас није било демонстрација пре почетка саборске седнице; на музејском рингу и око парламента повукла је полиција кордон за време данашње седнице саборске. На улици беше из почетка све мирно.

Седницу заступничке куће отворио је председник Силађи у 10 сахати пре подне. На галеријама беше мало публике. Председник се враћа на јучерашњи говор министра унутрашњих дела Перцела и констатује, да тај говор не садржи у себи ничега, што би захтевало, да се председник умеша. — Пре него што се прешло на дневни ред, опозиција поведе говор о јучерашњем држању полиције. Нарочито је Полоњи оштро критиковао поступак полиције. — У $^1/_2$12 с. председник је суспендовао седницу на глас, да су на улици отпочеле опет демонстрације. Опозициони посланици истрчаше на двориште политехнике, где су раздражено говорили и одакле се могло видети у бифе заступничке куће. Искупљени ђаци су поздрављали опозиционе посланике. Ректор политехнике је позвао демонстранте, да се разиђу; ђаци послушаше тај позив.

Пред каваном „Централом“ сукобише се ђаци са полицијом. Посредовањем више опозиционих посланика, међу којима беху Евгеније Полцнер и Геза Полоњи, ред је опет повраћен, али раздраженост и немир све једнако трају.

Међутим је седница заступничке куће опет отворена. Заступник Јован Витман баца на владу одговорност због демонстрација. — Заст. Јулије Јушт: Нећемо да се саветујемо у опсадном стању! — Заст. Шима говори о Хенцијевој афери.

За то време се у „Српској улици“ пред свеучилиштем згрнула велика гомила ђака, који се вратили од ректора, коме су ишли да се туже због јучерашњих повреда од стране полиције. Кад наједаред, под предвођењем полицијског саветника барона Шплењија наиђоше полицаји на коњима, те с голим сабљама навалише на омладину, и почеше ударати, где ког добију. Неколико ђака отрчаше у заступничку кућу, да кажу за тај случај опозиционим заступницима, од којих више њих одоше на место, где се збило то, где је баш полиција растеривала поновну гунгулу. Опозициони заступници су с огорчењем гледали тај призор, те изјавише, да у сабору не ће допустити никакво саветовање, док се уличном боју не учини крај. — На једно питање у сабору изјавио је министар Перцел, да је од оних 233 особа, што су у јучерашњим демонстрацијама учествовале, затворено на полицији само 30, јер их нису могли преслушати. Изјављује, да ће повести истрагу због тобожњих бруталности и према томе ће поступити. — После тога је заст. Стеван Раковски пријавио, да му је полиција јуче повредила његово право имунитета. — Затим су дошле на ред интерпелације.

Беч, 11. новембра. У добро обавештеним круговима уверавају, да ће заједнички ратни министар, генерал коњице Кригхамер, заиста одступити и то „због нарушена здравља“(?). Кригхамер ће постати управитељ Босне и Херцеговине на место генерала Апела, а ратни министар ће бити фелдцајгмајстер кнез Рудолф Лопковиц, заповедник IV. корпуса.

Београд, 11. новембра. Данас су сви министри отпутовали у Ниш, да присуствују отварању Народне Скупштине.

Припослано.*)

ИЗЈАВА.

На моју изјаву у „Србобрану“ од 27. октобра (8. новембра) о. г., да се од 1894. год., када сам иступио из управе радикалне странке, не сматрам за члана те странке и да од онога доба никада и ни у једној акцији радикалне странке нисам учествовао, одштампана је у „Застави“ од 6. (18.) новембра о. г. једна моја изјава од 1897. год, да сам тада ступио у управу те странке. Да објасним то.

О лањском сабору, једном приликом, у кући г. дра Ђ. Красојевића, љуто се тужио исти и г. др. М. Михајловић на немар, који је овладао у радикалној странци, а особито у управи њеној, те је спала књига на два слова, и навалили су и на мене, да бар привремено ступим у управу, што сам ја, на послетку и обећао и на њихов позив потписао речену изјаву. Међутим ја ни после тога нисам никада учествовао у раду те управе и остао сам досљедан положају, кога сам још 1894. год. заузео, те тако одржавам своју изјаву у „Србобрану“ у свој опширности њеној.

Уједно изјављујем, да је у овоме моме спору са управом радикалне странке ово моја последња реч.

Ковин, 9. (21.) новембра 1898.

Др. Милан Божески.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво овог листа ни у ком погледу. — Уред. „Бр“.

Трговина.

Нови Сад, 11. новембра 1898

Цене су биле:

Жито прве каквоће	9 ф. 60 — н.
Жито друге каквоће	9 ф. — — н.
Зоб	5 ф. 40 — н.
Јечам	4 ф. 80 — н.
Кукуруз стари	5 ф. 20 — н.
Кукуруз у клипу	2 ф. 60 — 70 н.
Кукуруз нови окрњен	3 ф. 60 — н.
Пасуљ бели	5 ф. 60 — н.
Пасуљ жути	6 ф. 30 — н.
Вика	5 ф. 60 — н.
Мухар	5 ф. — — н
Проја	3 ф. 60 — н.
Репица	8 ф. 80 — н.
Вуна	80 ф. — — н.

Све од 100 кгр.

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти

11. новембра 1898.

1 кр. дукати (нови)	5 ф. 70 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 66 н.
Дукати од 20 франака	9 ф. 54 н.

ОГЛАСИ.

ДВА ШЕГРТА

потребујем за моју шпецерајску радњу у Сомбору. За услове се ваља упитати код мене

ДУШАНА АРНОВЉЕВИЋА
ТРГОВЦА
у Новом Саду.

439 2—2

СВАКА СРЕЋКА ИГРА У СВИ 6 РАЗРЕДА
БЕЗ ДОПЛАТЕ

6 ИЗВЛАЧЕЊА | 6 ИЗВЛАЧЕЊА

СРЕЋКЕ НОВИНАРА

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК
у вредности од
100.000
круна

5 по 20.000 круна
И Т. Д. И Т. Д.

ПРЕДМЕТИ, КОЈИ СЕ ДОБИЈУ, ОТКУПЉУЈУ СЕ СА 20% ПОПУСТА.

ЦЕНА СРЕЋКЕ 1 КРУНА.

Извлачење је већ 4. јануара (по нов кал.) 1899.

Срећке продаје:
ЦЕНТРАЛНИ КРЕДИТНИ ЗАВОД и НОВОСАДСКА ШТЕДИОНИЦА
У НОВОМ САДУ.

419 5—10

ЧУВАЈМО СЕ ОД ПОДРАЖАВАЊА И ФАЛЗИФИКАТА!!

За одржавање и неговање лепоте женскиња најбоље је средство свуда омиљена и светскога гласа:

„Корнелија помада за лице“.

КОРНЕЛИЈА-КРЕМ (законом обезбеђено).

Овај изврсно састављени крем заузима прво место међу свима помадама и улепшавајућим средствима за лице, јер не садржи никаквих шкодљивих честица, — није мастан, те већ после кратке употребе мора се скакоме допасти, пошто даје лицу изванредну нежност, свежу, чисту и младалачку боју, што се никојим другим средством не може постићи.

„Корнелија помада за лице“ је сигуран лек против: бубуљица, сунчаних пега, (Sommersprossen), црвенила носа, митесера, лишаја, испуцане коже на рукама, црвених флека и свију других нечистоћа на лицу, и т. д. и т. д.

ЦЕНА: једна мала тегла са упутством за употребу 1 крона, велика тегла 2 круне.

Наручбине опремам уз потпуну дискрецију за готов новац или уз поузеће (Nachnahme).

ПОСЛУГА ТАЧНА И БРЗА.

Главна стоваришта у Будимпешти: Török József gyógyszertára, Király utcza 12. и Dr. Egger Leó gyógyszertára, Váczikörút 17.

Централно стовариште за поштанско разашиљање:

МИЛЕТА ЛЕСКОВАЦ, апотекар „код круне“.
Стари Врбас, (Бачка) број 50.

184 70—154

У мојој лекарници могу се добити у богатом избору и сви домаћи и страни лековити специјалитети превоји, париски специјалитети од гуме, сви тоалетни и парфимеријски предмети, и т. д. по најјефтинијим ценама.

Препродавцима велики рабат дајем.

БЕЗ КОРНЕЛИЈА ПОМАДЕ НЕ ТРЕБА ДА ЈЕ НИЈЕДНА ДАНА.

Против флека на лицу најбоље је средство „Корнелија помада за лице“ од апотекара М. Лескова.

КОЈА СЕ ГОСПОЂА
жели по најновијој моди носити
Ко жели елегантно одело носити
Ко жели практичан иберциер носити
Ко жели трајан зимски капут носити
Ко жели добар путнички огртач носити
Ко жели по моди чакшире носити
Ко жели трајан капут од лодна носити
Ко жели практичан хавелок носити
Ко жели своје дете са лепим оделом изненадити
Ко жели у опште ваљано и добро купити?
препоручујемо му најбоље сортирану, првог реда
КОНФЕКЦИОНУ РАДЊУ ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ И ДЕЦУ,
у којој се може добити све по чудо-јефтиној цени.

ВИГЕНФЕЛД и ШРАЈБЕР
Н. Сад, главна улица бр. 13.
у кући БРАЋЕ М ПОПОВИЋА.

329 13 - 18

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.